

คู่มือประชาชน

สำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วม
ในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดย

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนการจัดทำโดย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ UNDP

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

โกวิทย์ พวงงาม.

คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. -- กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552.

48 หน้า.

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง. 3. ข้อมูลข่าวสารของราชการ.

I. ชื่อเรื่อง.

352.14

ISBN 978-974-458-254-6

ชื่อหนังสือ	คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ผู้เขียนเรื่อง	รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เอกสารประกอบเรื่อง	ชุดวิจัยโครงการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
วาดภาพประกอบและแบบปก	กัญเกียรติ ญาติเสมอ
ปีที่พิมพ์	พฤษภาคม 2552
จำนวนพิมพ์	10,000 เล่ม
สนับสนุนโดย	โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเอ็นดีพี (UNDP) และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
จัดพิมพ์โดย	บริษัท มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด 261/375 ถ.เจริญสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700 โทร. 02-800-2290 โทรสาร 02-800-2291 E-mail: support@misterkopy.com Website: www.misterkopy.com

คำนำ

คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นคู่มือส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องช่องทางและวิธีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและวิธีการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อปท. และเพื่อเป็นคู่มือส่งเสริมประชาชนให้ตระหนักถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อปท.

การจัดทำคู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาวิจัยเรื่องการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และได้นำข้อมูลผลการวิจัยมาพัฒนาเป็นคู่มือกับการอิงระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาใช้เป็นฐาน รวมทั้งข้อมูลจากผลการจัดกระบวนการ A-I-C ในพื้นที่ อปท.ต้นแบบ ซึ่งได้แก่ อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ อบต.ท่าผา เทศบาลตำบลเกาะคา อ.เกาะคา จ.ลำปาง และ อบจ.ลำปาง และข้อมูลจากส่วนต่าง ๆ เหล่านี้นำมาพัฒนาเรียบเรียงเป็นเนื้อหา คู่มือ โดยได้ใช้ภาพการ์ตูนประกอบเนื้อหา เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจแก่ประชาชนที่ง่ายขึ้น

หวังว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับประชาชนในพื้นที่ อปท. ทั่วประเทศในการเข้ามามีส่วนร่วมบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในโอกาสนี้คณะผู้จัดทำขอขอบคุณประชาชนและ อปท. ต้นแบบทั้ง 5 แห่งที่มีส่วนร่วมในโครงการศึกษาวิจัย รวมทั้งขอขอบคุณกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ UNDP ที่ให้การสนับสนุนโครงการศึกษาไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม

หัวหน้าคณะผู้จัดทำ

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ 1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์

5

1. ประชาชนมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร 5
2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประโยชน์กับประชาชนอย่างไร 6
3. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คืออะไร 7
4. ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่องทางใดได้บ้าง 8
5. ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องใดบ้าง 9

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร งานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

12

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร 12
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีประโยชน์ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร 13
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคืออะไร 14
4. ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างไรบ้าง 15
5. ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไรบ้าง 18

5.1	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทำงานของสภาท้องถิ่นมีอย่างไรบ้าง	20
5.2	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอย่างไรบ้าง	22
5.3	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอย่างไรบ้าง	24
5.4	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้ข้อบัญญัติงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอย่างไรบ้าง	27
5.5	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดหารายได้และการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอย่างไรบ้าง	28
5.6	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอย่างไรบ้าง	30
5.7	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอย่างไรบ้าง	32
5.8	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอย่างไรบ้าง	33
5.9	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอแนะความคิดเห็นและให้คำปรึกษาหารือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอย่างไรบ้าง	35
5.10	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการริเริ่มและดำเนินกิจการสาธารณะในท้องถิ่นมีอย่างไรบ้าง	37
	ภาคผนวก	40

วัตถุประสงค์ของคู่มือ

คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- (1) เพื่อให้ประชาชนทราบถึง ช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร
- (2) เพื่อให้ประชาชนทราบถึง วิธีการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนัก และมีความรู้สึกผูกพันเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น
- (4) เพื่อให้ ประชาชนเห็นความจำเป็น และความสำคัญในการมีส่วนร่วมบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารที่ใช้ประกอบการเขียนคู่มือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
2. พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
3. พ.ร.บ.ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542
4. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548
5. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2547
6. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2549
7. รายงานการวิจัยโครงการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น